

Kaavoitusaloite Seljänsuunmatala Itäisen merituulivoimahankkeen osayleiskaavan laatimisesta

Tausta

Metsähallitus on valtion liikelaitos, jonka hallinnassa on noin 12 miljoonaa hehtaaria valtion omistamia maa- ja vesialueita. Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi vuoteen 2035 mennessä. Metsähallitus edistää hiilineutraaliuden saavuttamista muun muassa mahdollistamalla tuulivoimalla tuotetun uusiutuvan energian tuotannon lisäämisen valtion maa- ja vesialueilla. Vuodesta 2009 lähtien Metsähallitus on ollut kehittämässä noin 10 % Suomeen asennetusta tuulivoimakapasiteetistä. Merituulivoima on Suomessa uusi energian tuotantomuoto, josta Metsähallitus on rakentamassa sosiaalisesti kestäväää ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa liiketoimintaa.

Suomen hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 8.12.2021 tekemällään päätöksellä asettanut Metsähallitukselle tehtäväksi tuoda merituulivoima-alueita markkinoille kilpailullisessa menettelyssä. Metsähallituksen roolina on tunnistaa potentiaaliset merituulivoima-alueet ja tehdä niitä koskevia esiselvityksiä. Potentiaalisista merituulivoima-alueista valitaan yhteiskunnan kokonaisuute huomioiden parhaat kohteet kilpailutukseen. Kilpailutettavan kohteen voittajaosapuoli/-osapuolet saavat yksinoikeuden merituulivoimahankkeen hankekehitykseen, kaavoitukseen, luvitukseen, rakentamiseen ja operointiin. Merituulivoimapuiston purkamisesta vastaa kilpailutettavan kohteen voittajaosapuoli/-osapuolet.

Metsähallitus mahdollistaa valtion alueiden kestäväää käyttöä tuulivoimassa alueiden varaamisen ja jalostamisen, aktiivisen hankekehityksen sekä kilpailutukseen perustuvan vuokraamisen kautta. Metsähallitus ei tule itse kehittämään merituulivoimahanketta loppuun eikä rakentamaan merituulivoimahanketta, vaan luovuttaa hankkeen käyttöoikeudet myöhemmin valittavalle kumppanille alustavasti vuosien 2023–2024 aikana. Kuitenkin kumppanista riippuen on mahdollista, että Metsähallitus on hankekehityksessä mukana kumppanin valinnan jälkeen. Metsähallitus ei tule luopumaan valtion alueista osana käyttöoikeuden luovutuksia vaan jää merialueiden vuokranantajaksi ja edunvalvojaksi. Metsähallitus perii kumppanilta merituulivoimahankkeesta aluevuokraa, joka muodostaa osan Metsähallituksen valtiolle tilittämästä tuloksesta. Kumppanilta edellytetään vuokranmaksun ja alueen ennallistamisen turvaavat kattavat vakuudet.

Merituulivoima-alueiden kilpailutus käynnistetään markkinoiden informoinnilla. Määräaikaan mennessä saatujen alustavien tarjousten jälkeen hankkeista kiinnostuneilta pyydetään sitovat tarjoukset. Niiden joukosta valitaan yksi tai useampi kumppani lopullisiin neuvotteluihin. Kun osapuolet ovat päässeet sopimukseen hankkeen kehittäminen jatkuu sovitulla tavalla. Kilpailutuksessa painotetaan laadullisia ja kaupallisia kriteereitä. Valittavan kumppanin vastuullisuusvaatimukset liittyvät ympäristösuorituskykyyn, ilmastokysymyksiin, hankkeen sosiaalisiin vaikutuksiin, omistustaan ja hyvään hallintoon. Myös kumppanin aiempi kokemus merituulivoimarakentamisesta ja hankkeen kotimaisuusaste otetaan huomioon tarjouksia

arvioitaessa. Metsähallitus käyttää ulkopuolista riippumatonta auditoijaa, joka arvioi vastuullisuuden eri osa-alueet. Vastuullisuusvaatimuksia sisältyy myös kumppanisopimukseen.

Merituulivoiman onnistunut hankekehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Merituulivoimapuiston hankekehityksen aikana alueen muut käyttäjät tunnistetaan ja haastatellaan sekä heidän kanssaan tutkitaan mahdollisuuksia vähentää merituulivoiman rakentamisesta johtuvia haittoja. Metsähallituksen tavoitteena on yhteensovittaa ja huomioida eri alueiden käyttömuotojen, kuten elinkeinojen ja virkistyskäyttäjien, tarpeet. Mahdollisesti toteutuvan merituulipuiston hankealuetta voi jatkossakin käyttää kalastukseen ja virkistykseen, kuitenkin niin, ettei se vahingoita merituulivoimapuiston rakennelmia tai merikaapeleita.

Suunniteltava hankekokonaisuus

Metsähallitus jättää Siikajoen kunnalle tämän kaavoitusaloitteen liitteessä 1 hahmotellulle merialueelle kattaen Metsähallituksen hallinnoimat valtion merialueet. Hankealueen koko on alustavasti noin 118 km², josta Siikajoen kunnan alueelle sijoittuu noin 94 km² ja Hailuodon kunnan alueelle noin 24 km².

Hankealue on Pohjois-Pohjanmaan vireillä olevan Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu merituulivoimaloiden alueeksi ja se sijaitsee Siikajoen ja Hailuodon kuntien alueilla. Merituulivoimahanke on alustavasti kaavailtu koostuvan noin 70 merituulivoimalasta, jossa alustavasti merituulivoimaloista 57 sijoittuu Siikajoen kunnan alueelle ja 13 sijoittuu Hailuodon kunnan alueelle. Yksittäisen merituulivoimalan yksikköteho arvioitu olevan 15–25 megawattia (MW) ja kokonaiskorkeus enintään 400 metriä merenpinnasta.

Hankealueen kehittäminen on käynnistynyt esiselvityksillä, joissa on tarkasteltu ja arvioitu mm. vedenalaisia luontoarvoja, merenpohjan syvyyksiä, geologiaa, linnustoa, kalastusta, kalastoa, maisemaa, matkailua, sähkönsiirtomahdollisuuksia ja merenkulkua. Tämän lisäksi Metsähallitus on käynyt aktiivista keskustelua eri sidosryhmien kuten esim. kuntien, Traficomien, Väyläviraston ja Fingridin kanssa, sekä pyytänyt lausuntoja Puolustusvoimilta, Rajavartiolaitokselta ja Fintraficilta. Esiselvitysten, keskustelujen ja lausuntojen perusteella Seljänsuunmatala Itäinen on osoittautunut alustavasti potentiaalisesti merituulivoima-alueeksi. Mikäli Seljänsuunmatala Itäisen merituulivoimahankeeseen kaavoitusaloite hyväksytään, niin seuraavaksi hankealueelle tullaan tekemään esiselvityksiä täydentäviä tutkimuksia, kuten merenpohjan luotauksia ja kalastoselvityksiä.

Esiselvitysten tulosten lisäksi merituulivoimapuiston suunnittelussa otetaan huomioon kaavoitus- ja ympäristövaikutusten arviointiprosessin (YVA) yhteydessä tehtävien selvitysten tulokset, sekä sidosryhmien esittämät näkemykset. Kaavoituksen lopullinen aluerajaus, merituulivoimaloiden sijoittelualueet kaava-alueen sisällä ja merituulivoimaloiden lopullinen lukumäärä ja sähköverkkoon liittämiseen tarvittava voimajohtoreitti tarkentuvat kaavaprosessin aikana.

Sähkönsiirron kokonaisuus merellä koostuu perusskenaariossa usean voimalan ketjuja merisähköasemalle yhdistävästä sisäverkosta sekä merisähköaseman ja rantautumisaseman välisistä kaapeleista. Huomioiden etäisyys rannikkoon sekä siirrettävä teho, merellä tapahtuvassa sähkönsiirrossa voidaan käyttää vaihtosähkökaapeleita esim. jännitteillä 132 kilovolttia (kV), 275 kV

6.4.2023

tai 400 kV. Esimerkiksi käyttäen koko puiston meressä sijaitsevalla osuudella 132 kV jännitettä on teknisesti mahdollista liittää voimalaketjut suoraan rantautumissähköasemalle myös ilman merisähköasemaa. Tarvittavien merikaapeleiden ja sähköasemien (0–2 kpl) määrä sekä merikaapelikäytävän leveys vaihtelee mm. valitun jännitetason, redundanttisuusvaatimusten sekä siirrettävän tehon mukaan. Yksittäisten merikaapelien etäisyys toisistaan tulisi olla vähintään kaapelien asennussyvyyden verran, jotta kaapelien korjaus on tarvittaessa mahdollista.

Mantereella sähkönsiirto koostuu 400 kV ilmajohtosta Fingridin osoittamaan liityntäpisteeseen, joita ovat kantaverkon keskeiset 400 kV sähköasemat, tässä hankkeessa alustavasti Siikajoki ja Pikkarala. Mikäli puiston teho ylittäisi 1 300 MW tehon liityntäpisteessä, tarvitaan uusi 400 kV ilmajohtoyhteys jokaista alkavaa 1 300 MW kohden. Mikäli em. kantaverkon liittymispiste on alle 12 kilometrin etäisyydellä rantautumisasemasta, voidaan tutkia mahdollisuutta myös 400 kV maakaapeliliitynnälle ilmajohtoon sijaan. Tässä tapauksessa on huomioitava, että yhdellä 400 kV maakaapelilla voidaan siirtää vain noin 1 000 MW:n teho.

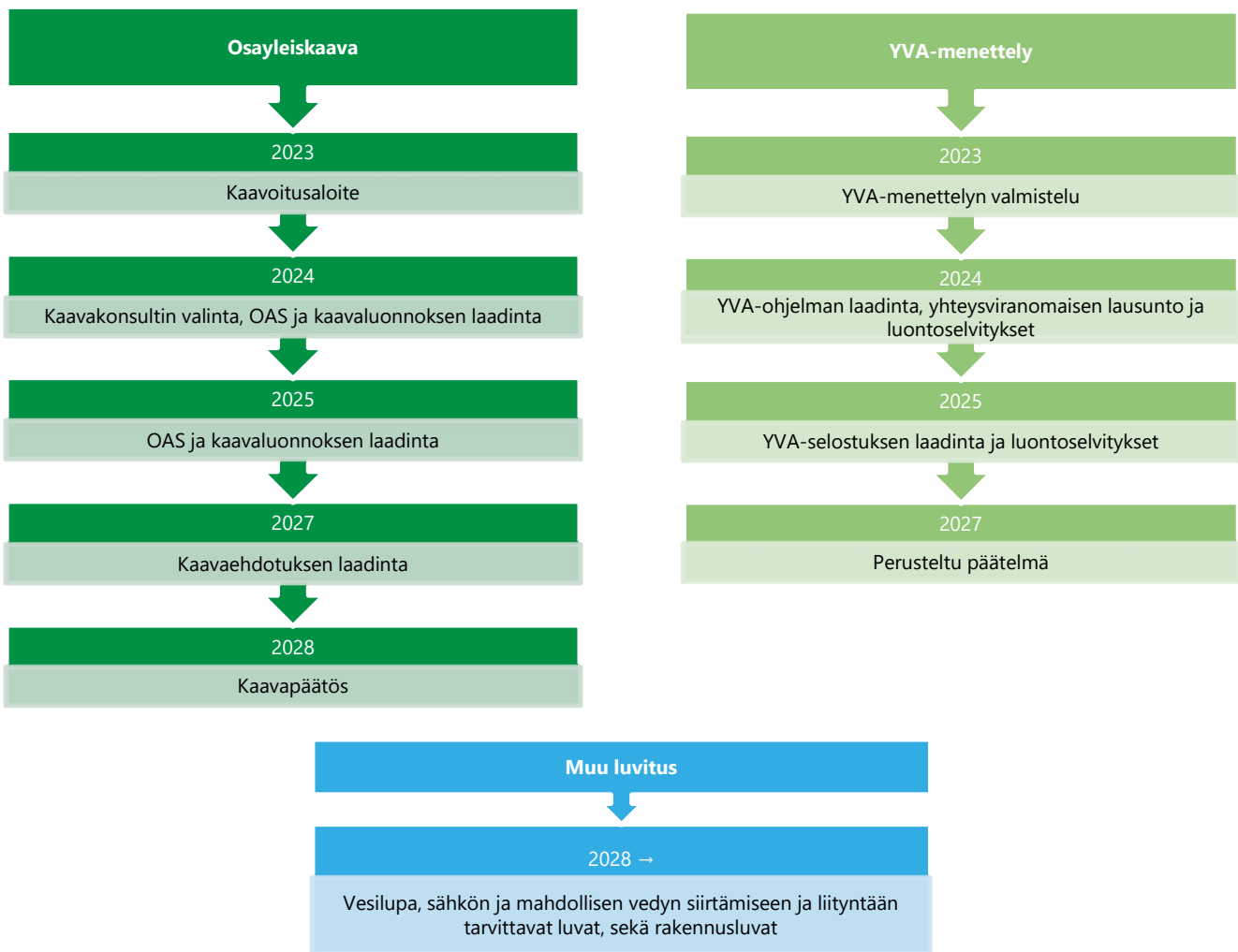
Sähköasemien komponenteista suurimpia ovat muuntajat ja erilaiset (loistehon)kompensaattorit. Nämä komponentit voivat sijoittua joko maa- tai merisähköasemille tai molemmille ja ne on huomioitava mm. tilavarauksissa ja kuljetusreiteissä.

Sähkönsiirron lopulliseen tarpeeseen voi vaikuttaa voimakkaastikin lähistölle sijoittuva suuren mittaluokan kulutus, esim. niin sanotut Power-to-X-hankkeet (esim. vedyn valmistus). Jos puiston tuottamaa tehoa kulutetaan siirtoreitin varrella ennen Fingridin liityntäpisteessä sijaitsevaa mittausta, voi asennettu voimalakapasiteetti olla mahdollisesti edellä mainittua siirtoyhteyskohtaista tehorojoitusta (1 300 MW) suurempikin.

6.4.2023

Seljänsuunmatala Itäisen merituulivoimahankkeen aikataulu ehdotus

Alustavan aikataulun mukaisesti merituulivoimahankkeen osayleiskaava voitaisiin hyväksyä vuoden 2028 aikana, jonka jälkeen merituulivoimaloille haettaisiin rakennusluvat. Merituulivoimalaitoksen perustusten ja merikaapelien rakentamiselle sekä sedimenttien ruoppaukselle ja läjitykselle vesialueelle haetaan vesilain (587/2011) mukainen lupa. Kaavaprosessin rinnalla hankealueella tehdään myös kattavat tuulimittaukset ja selvitetään hankealueen ulkopuolisen sähkönsiirron toteutusvaihtoehdot.

Kuva 1: Seljänsuunmatala Itäisen merituulivoimahankkeen osayleiskaavoituksen ja YVA-menettelyn alustava aikataulurunko. Kaavoitusprosessi pyritään yhdistämään YVA-prosessin kanssa siten, että prosessi olisi sidosryhmille selkeä ja mahdollisimman sujuva.

6.4.2023

Esitys Seljänsuunmatala Itäisen merituulivoimahankkeen osayleiskaavan laatimiseksi

Ehdotamme kaavoitusprosessille seuraavaa lähestymistapaa:

- Siikajoen kunta käynnistää oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laatimisen maankäyttö- ja rakennuslain 44 §:n ja 77a §:n mukaan siten, että voimaloiden rakennusluvut voidaan myöntää yleiskaavan perusteella.
- Metsähallitus esittää, että osayleiskaavan tulee laatimaan myöhemmin valittava kaavakonsultti. Kunta hyväksyy kaavakonsultin omien sääntöjensä mukaisesti. Metsähallitus laatii Siikajoen kunnan kanssa kaavoitussopimuksen.
- Metsähallitus laatii tuulivoimahankkeelle osayleiskaavoitusprosessin rinnalla lakisäateisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn, minkä tuloksia tullaan hyödyntämään osayleiskaavoituksessa.
- Metsähallitus vastaa kokonaisuudessaan osayleiskaavan selvitysten ja suunnitelmien laadinnasta, kustannuksista sekä kuulutus- yms. kuluista.
- Siikajoen kunta vastaa kaavaprosessin lakisäateisistä hallinnollisista tehtävistä. Esitämme, että kunta vastaisi omista hallinnollisista kustannuksistaan osayleiskaavan käsittelyvaiheisiin liittyvissä lakisäateisissä tehtävissä.

Esteellisyydestä

Kaikessa mahdollista merituulivoima-aluetta koskevassa päätöksenteossa pyydämme ottamaan huomioon esteellisyyden vaikutuksen. Esteellinen henkilö ei saa osallistua hallintoasian käsittelyyn. Käsittelyllä tarkoitetaan kaikkia sellaisia hallintomenettelyssä suoritettavia toimia, jotka voivat jollakin tavoin vaikuttaa asiassa tehtävän päätöksen sisältöön. Lisätietoja esteellisyydestä esim. Kuntaliiton sivuilla: <https://www.kuntaliitto.fi/laki/kunnan-paatokseteko/esteellisyys>

Ystävällisin terveisin,

Otto Swanljung

Tuulivoimaliiketoiminnan johtaja, Metsähallitus

Yhteystiedot: puh 020 639 4643, sähköposti otto.swanljung@metsa.fi

Lisätietoja asiasta antavat:

Hankekehitys

Ville Koskimäki

Hankekehityspäällikkö, Metsähallitus

Yhteystiedot: puh 020 639 4021, sähköposti ville.koskimaki@metsa.fi

Viestintä

Hanna Kaurala

Viestintäpäällikkö, Metsähallitus

Yhteystiedot: puh 020 639 4239, sähköposti hanna.kaurala@metsa.fi

Metsähallitus on valtion liikelaitos, jonka hallinnassa on kolmannes Suomen maa- ja vesialueista. Toimimme liiketoiminnassa aktiivisesti ja vastuullisesti ympäristön, ihmisten ja yhteiskunnan hyväksi. Olemme luotettava yhteistyökumppani ja rakennamme kestävämpää tulevaisuutta kiinteässä vuorovaikutuksessa asiakkaiden ja kumppaneiden sekä muiden sidosryhmiemme kanssa. Työllämme varmistamme, että kaikilla - myös tulevilla sukupolvilla - on mahdollisuus nauttia luonnosta ja sen luomasta arvosta.

LIITE 1 Ehdotus osayleiskaavan alustavaksi rajaukseksi